

॥ अंतरी पेटवू ज्ञानज्योत ॥

उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव

तृतीय वर्ष कला :
मराठी अभ्यासक्रम
जून २००९ पासून

मराठी विशेष स्तर -३ (एस-३)
साहित्य विचार

मराठी विशेष स्तर - ४ (एस-४)
सामान्य भाषाविज्ञान आणि पारंपरिक व्याकरण

मराठी सामान्य स्तर - ३ (जी-३)

* वाङ्मयप्रकारांचा अभ्यास :

नाटक व ललित गद्य

* उपयोजित मराठी (पर्यायी अभ्यासक्रम)

॥ अंतरी पेटवू ज्ञानज्योत ॥
उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव
तृतीय वर्ष कला - मराठी अभ्यासक्रम
जून २००९ पासून

मराठी विशेषस्तर ३ - (एस३) : साहित्य विचार

*** अध्ययन अध्यापनाची उद्दिष्ट्ये**

१. भारतीय व पाश्चात्य साहित्यशास्त्रातील संकल्पनांचा स्थूल परिचय विद्यार्थ्यांना करून देणे.
२. साहित्याचे स्वरूप, साहित्याचे प्रयोजन, साहित्याची निर्मिती प्रक्रिया, साहित्याची भाषा, साहित्याची अभिरूची, साहित्याची सामाजिकता यांचा स्थूल परिचय विद्यार्थ्यांना करून देणे.

विभाग पहिला :- घटक विश्लेषण

	तासिका
१. साहित्याचे स्वरूप	१५
१.१ साहित्याचे स्वरूप, संस्कृतमधील 'काव्य' शब्दाची व्याप्ती.	
१.२ शास्त्रीय वाङ्मय आणि ललित वाङ्मय.	
१.३ संस्कृत अभ्यासकांनी सांगितलेली साहित्य लक्षणे - भामह, दण्डी, कुंतक, वामन, आनंदवर्धन, जगन्नाथ, मम्मट व विश्वनाथ	
१.४ पाश्चात्य अभ्यासकांनी सांगितलेली साहित्य लक्षणे- जॉन्सन, कार्लाईल, वर्डस्वर्थ, कोलरीज, कोर्टहॉप, हॅझलीट, मॅथ्यू अर्नॉल्ड	
१.५ साहित्याची सूचकता	
२. साहित्याचे प्रयोजन	१५
२.१ प्रयोजन : स्वरूप, लेखकनिष्ठ प्रयोजने व वाचकनिष्ठ प्रयोजने	
२.२ मम्मटाची साहित्य प्रयोजने- यशप्राप्ती, अर्थप्राप्ती, व्यवहारज्ञान, अशुभ निवारण, कांतासंमित उपदेश, आल्हाद	
२.३ पाश्चात्यांची साहित्य प्रयोजने- पलायनवाद, इच्छापूती, जिज्ञासापूती, कॅथॉर्सीस, स्वान्तसुखाय, आत्माविष्कार	
३. साहित्याची निर्मिती प्रक्रिया	१५
३.१ नवनिर्मिती आणि उत्पादन	
३.२ प्रतिभा - स्वरूप, कार्य, प्रतिभेचे प्रकार	
३.३ प्रतिभेला सहाय्य करणाऱ्या शक्ती स्फूर्ती, कल्पनाशक्ती आणि चमत्कृती, व्युत्पत्ती आणि अभ्यास	
३.४ साहित्यिकाचे व्यक्तिमत्व साहित्यिकाची संवेदनक्षमता, साहित्यिकाची शैशववृत्ती, साहित्यिकाची अनुभव समृद्धी	

विभाग दुसरा

४. शब्दशक्ती आणि अर्थविचार	१५
४.१ त्रिविध शब्दशक्ती - अभिधा, लक्षणा, व्यंजना	
४.२ वाच्यार्थ, लक्ष्यार्थ, व्यंग्यार्थ	
४.३ लक्षणेचे प्रकार	
४.४ व्यंजनेचे प्रकार	
५. रसविचार आणि साहित्याची अभिरूची	१५
५.१ रस : स्वरूप, भरताचे रससूत्र : स्थायीभाव, विभाव, अनुभाव, व्यभिचारी भाव, अष्टसात्त्विक भाव	
५.२ अभिरूची : स्वरूप, अभिरूचीचे प्रकार : ग्रामीण-नागर अभिरूची, बहुजन-अभिजन अभिरूची, सामान्य-विदग्ध अभिरूची	
५.३ अभिरूची नियंत्रित करणारे घटक: सांस्कृतिक वातावरण, अर्थिक वातावरण, वाङ्मयीन वातावरण	
६. साहित्याची सामाजिकता आणि शैली विचार	१५
६.१ साहित्य आणि समाज परस्पर संबंध	

- समाजाचा साहित्यावरील परिणाम, साहित्याचा समाजावरील परिणाम
६.२ बांधिकीची संकल्पना आणि साहित्यिकाची बांधिलकी
६.३ शैली स्वरूप-
आशय तशी शैली, लेखक तशी शैली

संदर्भ ग्रंथ :-

१. अभिनव काव्यप्रकाश - रा.श्री.जोग
२. काव्यशास्त्र प्रदीप - स.रा.गाडगीळ
३. अभिनव साहित्यशास्त्र- भालचंद्र खांडेकर, डॉ.लीला गोविलकर
४. भारतीय साहित्यविचार- भालचंद्र खांडेकर, डॉ.लीला गोविलकर
५. भारतीय साहित्यविचार- अरविंद वामन कुलकर्णी
६. भारतीय साहित्यविचार- ब.लु.सोनार
७. भारतीय साहित्यशास्त्र- ग.त्र्यं.देशपांडे
८. भारतीय साहित्यशास्त्र- रा.ग.कापसे
९. साहित्य मीमांसा- डॉ.रा.शं.वाळिंबे

प्रश्नपत्रिका स्वरूप व गुणविभागणी
तृतीय वर्ष कला : मराठी विशेषस्तर ३ (एस३) साहित्य विचार
प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप
जून २००९ पासून

वेळ ३ तास		गुण ८०
	विभाग १ ला (घटक १ ते ३)	
प्रश्न १ ला	दीर्घोत्तरी प्रश्न किंवा दीर्घोत्तरी प्रश्न	१६
प्रश्न २ रा	पुढीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (पाचपैकी तीन)	१२
प्रश्न ३ रा	पुढीलपैकी कोणत्याही दोन टीपा लिहा	१२
	विभाग २ रा (घटक ४ ते ६)	
प्रश्न ४ था	दीर्घोत्तरी प्रश्न किंवा दीर्घोत्तरी प्रश्न	१६
प्रश्न ५ वा	पुढीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (पाचपैकी तीन)	१२
प्रश्न ६ वा	पुढीलपैकी कोणत्याही दोन टीपा लिहा (चारपैकी दोन)	१२
२० गुण अंतर्गत मूल्यमापनसाठी असतील		
१० गुण सत्र परीक्षा		
५ गुण ट्यूटोरियल/सेमिनार		
५ गुण उपस्थिती, वर्तणूक		

॥ अंतरी पेटवू ज्ञानज्योत ॥
 उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव
 तृतीय वर्ष कला - मराठी अभ्यासक्रम
 मराठी विशेषस्तर ४ (एस४)
 जून २००९ पासून

सामान्य भाषाविज्ञान आणि पारंपरिक व्याकरण

*** अध्ययन अध्यापनाची उद्दिष्ट्ये**

१. भाषा स्वरूप व तिचे मानवी जीवनातील कार्य समजावून घेणे.
२. स्वनिर्मिती प्रक्रिया, वागिंद्रियाची रचना व कार्य समजावून घेणे.
३. स्वनिम संकल्पना व रूपिम संकल्पना समजावून घेणे.
४. वाक्यविन्यास आणि अर्थविन्यास यांचे स्वरूप समजावून घेणे.
५. मराठी पारंपरिक व्याकरणातील काही महत्वाच्या घटकांचा परिचय करून घेणे.

प्रथम सत्र घटक विश्लेषण

१.	भाषा : स्वरूप आणि कार्य	११
	१.१ भाषेचे स्वरूप	
	१.२ भाषिक संदेशन	
	१.३ भाषेची कार्ये	
२.	स्वन विज्ञान आणि स्वनिम संकल्पना	११
	२.१ स्वन संकल्पना, वागिंद्रियाची रचना व कार्य	
	२.२ स्वनिम संकल्पना, स्वन-स्वनिम-स्वनांतर : परस्पर संबंध	
	२.३ स्वनिम निश्चितीची तत्वे, स्वनिम विनियोगाचे प्रकार	
	२.४ मराठीची स्वनिमव्यवस्था: स्वनिमाचे प्रकार - खंडयुक्त स्वनिम, खंडाधिष्ठित स्वनिम	
३.	रूपिम विन्यास	११
	३.१ रूपिम संकल्पना, रूपिका-रूपिम-रूपिकांतर : परस्पर संबंध	
	३.२ रूपिमांचे प्रकार	
	३.३ रूपिकांतराचे प्रकार	
४.	वाक्यविन्यास व अर्थविन्यास	११
	४.१ वाक्याचे घटक	
	४.२ वाक्याचे प्रकार	
	४.३ अर्थाचे स्वरूप	
	४.४ अर्थप्रक्रिया, शब्दांचे विविध अर्थ, अर्थक्षेत्र संकल्पना	

विभाग दुसरा : पारंपरिक व्याकरण

५.	शब्दांच्या जाती व उपयोजन (शब्दांच्या जाती ओळखणे)	११
	५.१ शब्दांच्या जाती : विकारी, अविकारी (उपप्रकारांसह)	
	५.२ विभक्ती : विभक्ती प्रकार आणि विभक्ती प्रत्यय	
	५.३ प्रयोग : कर्तरी, कर्मणी, भावे	
६.	काळ व अर्थ : उपयोजन	११
	६.१ काळ : वर्तमानकाळ, भूतकाळ, भविष्यकाळ (उपप्रकारांसह)	
	६.२ अर्थ : स्वार्थ, आज्ञार्थ, विध्यर्थ, संकेतार्थ	
७.	वाक्याचे प्रकार व उपयोजन	११
	७.१ वाक्याचे प्रकार : केवल वाक्य, मिश्र वाक्य, संयुक्त वाक्य	
	७.२ वाक्य संश्लेषण : केवलवाक्य बनविणे, मिश्र वाक्य बनविणे, संयुक्तवाक्य बनविणे	
८.	वाक्यप्रचार, म्हणी व पारिभाषिक शब्द - उपयोजन	११
	८.१ वाक्यप्रचार : स्वरूप, अर्थ व उपयोजन	
	८.२ म्हणी : स्वरूप, अर्थ व उपयोजन	
	८.३ पारिभाषिक शब्द स्वरूप व उपयोजन	

शासन व्यवहारातील परिभाषा, कार्यालयीन परिभाषा, न्यायालयीन परिभाषा, विज्ञानाची परिभाषा, वाडमयीन परिभाषा

संदर्भ ग्रंथ:-

१. वर्णनात्मक भाषाविज्ञान- संपादक डॉ.कल्याण काळे, अंजली सोमण
२. अभिनव भाषाविज्ञान- डॉ.गं.ना.जोगळेकर, सुविचार प्रकाशन, पुणे
३. वर्णनात्मक भाषाविज्ञान- डॉ.लीला गोविलकर, आरती प्रकाशन, डोंबिवली (पश्चिम)
४. मराठीचा भाषिक अभ्यास- डॉ.मु.श्री.कानडे
५. सुलभ भाषाविज्ञान - डॉ.द.दि.पुंडे, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे
६. भाषाविज्ञान परिचय- डॉ.मालशे, डॉ.पुंडे, डॉ.सोमण
७. सुगम मराठी व्याकरण लेखन- मो.रा.वाळंबे, नितीन प्रकाशन, पुणे
८. मराठीचे व्याकरण- डॉ.लीला गोविलकर
९. अभिनव मराठी व्याकरण- डॉ.प्र.न.जोशी
१०. मराठी व्याकरण परिचय- डॉ.राजशेखर गं.हिरेमठ, मेहता पब्लिशिंग हाऊस पुणे
११. व्यावहारिक मराठी- ल.रा.नसिराबादकर, फडके प्रकाशन पुणे.

प्रश्नपत्रिका स्वरूप व गुणविभागणी
टीवायबीए - मराठी विशेष स्तर-४ (एस४)
जून २००९ पासून
सामान्य भाषाविज्ञान आणि पारंपरिक व्याकरण

वेळ ३ तास		गुण ८०
	विभाग १ ला (घटक १ ते ४)	
प्रश्न १ ला	दीर्घोत्तरी प्रश्न किंवा दीर्घोत्तरी प्रश्न	१६
प्रश्न २ रा	पुढीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (पाचपैकी तीन)	१२
प्रश्न ३ रा	पुढीलपैकी कोणत्याही दोन टीपा लिहा (चारपैकी दोन)	१२
	विभाग २ रा (घटक ५ ते ८)	
प्रश्न ४ था	पुढीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या. (चारपैकी दोन) (शब्दांच्या जाती, प्रयोग, काळ, वाक्याचे प्रकार यावरील विवेचनात्मक प्रश्न)	१६
प्रश्न ५ वा	अ) शब्दांच्या जाती (उपयोजनात्मक प्रश्न) पाच पैकी चार ब) काळ (उपयोजनात्मक प्रश्न) पाचपैकी चार क) वाक्य संश्लेषण (उपयोजनात्मक प्रश्न) पाचपैकी चार	४ ४ ४
प्रश्न ६ वा	अ) वाक्प्रचार (उपयोजनात्मक प्रश्न) चारपैकी दोन ब) म्हणी (उपयोजनात्मक प्रश्न) चारपैकी दोन क) पारिभाषिक शब्द (सहापैकी चार)	४ ४ ४

२० गुण अंतर्गत मूल्यमापनसाठी असतील

१० गुण सत्र परीक्षा

५ गुण ट्युटोरियल/सेमिनार

५ गुण उपस्थिती, वर्तणूक

॥ अंतरी पेटवू ज्ञानज्योत ॥
 उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव
 तृतीय वर्ष कला - मराठी सामान्यस्तर ३ (जी३) : वाङ्मय प्रकारांचा अभ्यास
 वाङ्मय प्रकार : नाटक आणि ललित गद्य
 जून २००९ पासून

विभाग पहिला

वाङ्मय प्रकार : नाटक

नेमलेले पाठ्यपुस्तक : आमदार सौभाग्यवती (नाटक) : श्रीनिवास जोशी, कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन विजयानगर, पुणे-३०

तासिका

* अध्ययन-अध्यापनाची उद्दिष्ट्ये

१०

१. नाटक : स्वरूप विशेष
२. नाटकाचे प्रकार : सुखात्मिका, शोकात्मिका, प्रहसन, मेलोड्रामा
आशयानुसार प्रकार, सामाजिक, राजकीय, ऐतिहासिक, पौराणिक, समस्याप्रधान
३. नाटकाचे सादरीकरण व प्रयोग मूल्ये
४. मराठी नाट्यपरंपरा : स्थूल परिचय

विभाग पहिला - घटक विश्लेषण

१. 'आमदार सौभाग्यवती' नाटकाचे कथानक
२. 'आमदार सौभाग्यवती' नाटकातील व्यक्तिदर्शन, वातावरण
३. 'आमदार सौभाग्यवती' नाटकातील संघर्ष
४. 'आमदार सौभाग्यवती' नाटकाची भाषाशैली व संवाद
५. 'आमदार सौभाग्यवती' एक राजकीय नाटक

३५

संदर्भ:-

१. नाटक एक चिंतन : वसंत कानेटकर, नीलकंठ प्रकाशन
२. वाङ्मय प्रकार नाटक : भावे, दाते, अजब पुस्तकालय, कोल्हापूर
३. नाटक:वाङ्मयप्रकार : य.च.म.मु.विद्यापीठ, नाशिक, संपादक दत्ता भगत
४. मराठी सामाजिक नाटक आणि स्त्री समस्या : डॉ.कल्पना परांजपे
५. आधुनिक नाट्यविचार : अनंत देशमुख
६. मराठी रंगभूमीचा इतिहास : श्री.ना.बनहट्टी
७. सामाजिक नाटक : स्वरूप विचार - डॉ.प्रकाश मेदककर
८. मराठी नाटकातील संवाद : बदलते रंगरूप : डॉ.सुनीता सहस्रबुध्दे
९. वाङ्मयाचे अध्यापन : सं.डॉ.वा.पु.गिंडे, डॉ.द.दि.पुंडे
१०. साहित्य : अध्यापन आणि प्रकार : सं.श्री.पु.भागवत, सुधीर रसाळ
११. आशयवेध : सं.त्र्यं.कुल्ली, विजय प्रकाशन, नागपूर प्र.आ. १९८७

विभाग दुसरा

वाङ्मय प्रकार : ललित गद्य

* वाङ्मयप्रकार : ललितगद्य

* ज्ञानपीठ विजेते मराठी सारस्वत : वि.स.खांडेकर, वि.वा.शिरवाडकर व गो.वि.(विंदा) करंदीकर यांचे पुढील निवडक ललित लेख

अ.नं.	लेखाचे शीर्षक	लेखक	पुस्तकाचे नाव, प्रकाशन
१.	जुना कोट	वि.स.खांडेकर	विद्युत प्रकाशन मेहता पब्लिशिंग हाऊस पुणे
२.	दिव्य भास	-"	मंझधार, -"
३.	मंझधार	-"	-"
४.	गर्दी	-"	तिसरा प्रहर -"
५.	पृथ्वी सूर्याभोवती फिरत नाही	वि.वा.शिरवाडकर	आहे आणि नाही, कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन पुणे
६.	आरामखुची	-"	-"
७.	बाभळीचे झाड	-"	अंतराळ, चेतश्री, प्रकाशन अमळनेर
८.	आनंदवनातील संत	-"	एकाकी तारा, राही प्रकाशन अमळनेर

९.	स्पर्शाची पालवी	गो.वि.करंदीकर	करंदीकराचे समग्र लघुनिबंध, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई १९९६
१०.	आतले आणि बाहेरचे	-"-	-"-
११.	आवाजाची दुनिया	-"-	-"-
१२.	खुर्च्यांनाही मने असतात	-"-	-"-

* अध्ययन-अध्यापनाची उद्दिष्टे:-

१. ज्ञानपीठ पुरस्कार : स्वरूप समजावून घेणे
२. ज्ञानपीठ पुरस्कार विजेते मराठी सारस्वत : स्थूल परिचय करून घेणे
३. ललितगद्य या वाङ्मय स्वरूप विशेष समजावून घेणे
४. मराठीतील ललितगद्य परंपरेचा स्थूल परिचय करून घेणे
५. ललितगद्य लेखनाचा आशय, अभिव्यक्ती व त्यातून व्यक्त होणारे लेखकाचे व्यक्तिमत्व यांचा स्थूल परिचय करून घेणे.

* घटक विश्लेषण:-

१. वि.स.खांडेकर यांचे ललितगद्य लेखन : स्थूल परिचय
२. वि.स.खांडेकर यांचे ललितगद्य लेखन : आशय आणि अभिव्यक्ती
३. वि.वा.शिरवाडकर यांचे ललितगद्य लेखन : स्थूल परिचय
४. वि.वा.शिरवाडकर यांचे ललितगद्य लेखन : आशय आणि अभिव्यक्ती
५. गो.वि.करंदीकर यांचे ललितगद्य लेखन : स्थूल परिचय
६. गो.वि.करंदीकर यांचे ललितगद्य लेखन : आशय आणि अभिव्यक्ती

संदर्भ साहित्य:-

१. बिल्वदल- संपा.प्रा.एल.जी.सोनवणे, प्रशांत पब्लिकेशन्स जळगाव
२. लघुनिबंध ते मुक्तगद्य- संपा.वि.शं.चौधुले, मॅजस्टिक २००२
३. गाभारा- संपा.डॉ.मु.श्री.कानडे, प्रा.भालचंद्र खांडेकर, अनमोल पुणे १९७८
४. कुसुमाग्रज शिरवाडकर : एक शोध- डॉ.दत्तात्रय पुंडे, मेहता पब्लिशिंग हाऊस पुणे
५. करंदीकरांचे समग्र लघुनिबंध- संपा.विजया राजाध्यक्ष, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई
६. ललित गद्य लेणी- संपा.डॉ.कैलास सार्वेकर

प्रश्नपत्रिका स्वरूप व गुणविभागणी
तृतीय वर्ष कला - मराठी सामान्यस्तर ३ (जी३) : वाङ्मय प्रकारांचा अभ्यास
वाङ्मय प्रकार : नाटक आणि ललित गद्य
जून २००९ पासून

वेळ ३ तास		गुण ८०
प्रश्न १ ला	दीर्घोत्तरी प्रश्न किंवा दीर्घोत्तरी प्रश्न	१६
प्रश्न २ रा	पुढीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे थोडक्यात लिहा (पाचपैकी तीन)	१२
प्रश्न ३ रा	पुढीलपैकी कोणत्याही दोन टीपा लिहा (चारपैकी दोन)	१२
विभाग २ रा		
प्रश्न ४ था	दीर्घोत्तरी प्रश्न किंवा दीर्घोत्तरी प्रश्न	१६
प्रश्न ५ वा	पुढीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे थोडक्यात लिहा (पाचपैकी तीन)	१२
प्रश्न ६ वा	पुढीलपैकी कोणत्याही दोन टीपा लिहा (चारपैकी दोन)	१२
२० गुण अंतर्गत मूल्यमापनसाठी असतील		
१० गुण सत्र परीक्षा		
५ गुण ट्युटोरियल/सेमिनार		
५ गुण उपस्थिती, वर्तणूक		

॥ अंतरी पेटवू ज्ञानज्योत ॥
उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव
तृतीय वर्ष कला - मराठी अभ्यासक्रम
जून २००९ पासून
मराठी सामान्यस्तर -३ (जी३) : उपयोजित मराठी (पर्यायी अभ्यासक्रम)

*** अध्ययन अध्यापनाची उद्दिष्ट्ये**

१. विविध भाषिक कौशल्ये समजावून घेणे व त्याचे उपयोजन करणे.
२. कार्यक्रम आयोजनाचे स्वरूप व तंत्र समजून घेणे व त्याचे उपयोजन करणे
३. सूची लेखन, परिचयात्मक लेखन, संपादन कौशल्य, रोजनिशी लेखन, भाषांतर कौशल्य समजावून घेणे व त्याचे उपयोजन करणे.
४. माहिती व तंत्रज्ञान, संगणक, ई-मेल, चॅट इ. कार्यप्रणाली समजावून घेणे व उपयोजन करणे.

विभाग पहिला

घटक विश्लेषण :-

१. **परिचयात्मक व आस्वादात्मक लेखन : स्वरूप, तंत्र व उपयोजन** ११
 - १.१ परिचयात्मक लेखन - स्वरूप व तंत्र
व्यक्ती परिचयात्मक लेखन (लेखक, कवी, उद्योजक, विचारवंत, समाजसुधारक)
ग्रंथ परिचयात्मक लेखन (चरित्र, आत्मचरित्र, कथा, काव्य, कादंबरी, नाटक)
 - १.२ आस्वादक लेखन : स्वरूप व तंत्र
रसग्रहण उपयोजन (कवितेचे रसग्रहण)
२. **सूची लेखन : स्वरूप, तंत्र व उपयोजन** ११
 - २.१ सूची : स्वरूप
 - २.२ सूची लेखनाचे प्रकार व स्वरूप
ग्रंथनामसूची, व्यक्तीनामसूची, विषयसूची
 - २.३ सूची लेखन तंत्र व उपयोजन
३. **रोजनिशी लेखन : तंत्र, स्वरूप व उपयोजन** ११
 - ३.१ रोजनिशी लेखन : स्वरूप व तंत्र
 - ३.२ रोजनिशीचे प्रयोजन व लेखनशैली
 - ३.३ काही निवडक विषयांवर रोजनिशी लेखन
(सहल, स्नेह संमेलन, राष्ट्रीय सेवा योजना शिबीर, राष्ट्रीय छात्रसेना शिबीर, साहस शिबीर)
४. **पत्रिका व फलक लेखन कौशल्ये : स्वरूप, तंत्र व उपयोजन** ११
 - ४.१ पत्रिका लेखन : स्वरूप, तंत्र व प्रकार
 - ४.२ पत्रिका लेखन : उपयोजन
(कार्यक्रम पत्रिका, निमंत्रण पत्रिका, समारंभ पत्रिका)
 - ४.३ फलक लेखन : स्वरूप, तंत्र व प्रकार
 - ४.४ फलक लेखन : उपयोजन
(सूचना फलक, कार्यक्रम फलक, घोषणाफलक, नामफलक)

विभाग दुसरा (५ ते ८)

५. **संपादन कौशल्ये : स्वरूप, तंत्र व उपयोजन** ११
 - ५.१ संपादन : स्वरूप, तंत्र व प्रकार
- ग्रंथ संपादन, स्मरणिका संपादन, नियतकालिक संपादन, दैनिक वृत्तपत्र संपादन
६. **कार्यक्रमाचे आयोजन : स्वरूप, तंत्र व उपयोजन** ११
 - ६.१ कार्यक्रमाची पूर्वतयारी, कार्यक्रमपूर्व प्रसिध्दी, कार्यक्रमविषयक माहितीपत्रक, स्पर्धात्मक कार्यक्रमाची नियमावली इ.

- ६.२ कार्यक्रमाची रुपरेषा, प्रास्ताविक - परिचय - आभार, कार्यक्रमाचे सूत्रसंचालन इ.
६.३ कार्यक्रमाचे वृत्तसंकलन

७. भाषांतर : स्वरूप, तंत्र व उपयोजन	११
७.१ भाषांतर : स्वरूप व भाषांतराची आवश्यकता	
७.२ भाषांतराच्या विविध अंगाचा स्थूल परिचय	
७.३ उपयोजन : इंग्रजी उताऱ्याचे मराठीत भाषांतर	
८. माहिती-तंत्रज्ञान : स्वरूप व महत्व	११
८.१ संगणकाचे स्वरूप व महत्व	
८.२ संगणकाची कार्यप्रणाली व संगणक टंकलेखन कार्यप्रणाली	
८.३ इंटरनेट कार्यप्रणाली	
८.४ वेबसाईट (संकेतस्थळ) स्वरूप व महत्व	
८.५ ई-मेल, चॅट - स्वरूप व महत्व	

संदर्भ साहित्य:-

१. सुगम मराठी व्याकरण लेखन- मो.रा.वाळंबे, नितीन प्रकाशन, पुणे १९९५
२. व्यावहारिक मराठी- ल.रा.नसिराबादकर, फडके प्रकाशन कोल्हापूर
३. वस्तुनिष्ठ आकलन आणि उपयोजित मराठी लेखन- प्रा.नरेंद्र मारवाडे, कैलास पब्लिकेशन औरंगाबाद
४. व्यावहारिक मराठी- प्रकाश परब, मिथून प्रकाशन, मुंबई
५. व्यावहारिक मराठी- सं.स्नेहल तावरे, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे
६. संगणक परिचय- डॉ.गोरे, डॉ.कोलारकर, पिंपळापुरे पब्लिशर्स, नागपूर
७. ई-मेल व चॅट- माधव शिरवहकर, संगणक प्रकाशन, मुंबई
८. चला वापरू इंटरनेट- विवेक मेहेत्रे, उदवेली बुक्स मुंबई-१२
९. माहिती-तंत्रज्ञान-संगणक परिचय- स्वाती सायनकर, जीवनदीप प्रकाशन मुंबई (इ.१० वी साठी कार्यपुस्तिका)

प्रश्नपत्रिका स्वरूप व गुणविभागणी
तृतीय वर्ष कला - मराठी सामान्यस्तर ३ (जी३) :
उपयोजित मराठी (पर्यायी अभ्यासक्रम)
जून २००९ पासून

वेळ ३ तास		गुण ८०
प्रश्न १ ला	दीर्घोत्तरी प्रश्न किंवा दीर्घोत्तरी प्रश्न	१६
प्रश्न २ रा	पुढीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे थोडक्यात लिहा (पाचपैकी तीन)	१२
प्रश्न ३ रा	पुढीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (चारपैकी दोन) (लेखनतंत्र - उपयोजनात्मक प्रश्न)	१२
विभाग २ रा		
प्रश्न ४ था	दीर्घोत्तरी प्रश्न किंवा दीर्घोत्तरी प्रश्न	१६
प्रश्न ५ वा	पुढीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे थोडक्यात लिहा (पाचपैकी तीन)	१२
प्रश्न ६ वा	पुढीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (चारपैकी दोन) (लेखनतंत्र - उपयोजनात्मक प्रश्न)	१२

२० गुण अंतर्गत मूल्यमापनसाठी असतील
१० गुण सत्र परीक्षा
५ गुण ट्युटोरियल/सेमिनार
५ गुण उपस्थिती, वर्तणूक

॥ अंतरी पेटवू ज्ञानज्योत ॥
उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव
मराठी अभ्यासक्रम

वर्ग	जुना अभ्यासक्रम	नवा अभ्यासक्रम जून २००९ पासून
तृतीय वर्ष कला	मराठी विशेषस्तर ३ साहित्य विचार मराठी विशेषस्तर ४ सामान्य भाषाविज्ञान आणि पारंपरिक व्याकरण मराठी सामान्यस्तर ३ १. वाङ्मयप्रकारांचा अभ्यास ललित गद्य आणि वैचारिक गद्य २. उपयोजित मराठी (पर्यायी अभ्यासक्रम)	मराठी विशेषस्तर ३ साहित्य विचार मराठी विशेषस्तर ४ सामान्य भाषाविज्ञान आणि पारंपरिक व्याकरण मराठी सामान्यस्तर ३ १. वाङ्मयप्रकारांचा अभ्यास नाटक आणि ललित गद्य २. उपयोजित मराठी (पर्यायी अभ्यासक्रम)

प्रा.एल.जी.सोनवणे
अध्यक्ष, मराठी अभ्यास मंडळ,